

Pytania o współczesną szkołę

1. Ostatnia dekada XX w. pozostanie w historii Europy jako czas jednoczenia się Starego Kontynentu oraz upadku gnębiącego Europę Środkowo-Wschodnią totalitaryzmu komunistycznego. Polska oraz inne kraje tej części Europy odzyskały suwerenność, społeczeństwa tych państw mogą same decydować o swoim losie, odbudowują instytucje demokratyczne, odzyskały wolność słowa, ich mieszkańcy mogą swobodnie podróżować po całej Europie.

Weszliśmy w obszar wolności z całym bagażem przyzwyczajęń i doświadczeń wyniesionych z poprzedniego systemu. Trwa trudny proces nauki demokracji i wolności. Ludzie, za których w znacznej części decydowano, tym razem sami muszą podejmować decyzje. Już nic się nie należy, w świecie wolności na wszystko trzeba zapracować. Bardzo wielu ludzi czuje się zwyczajnie zagubionymi.

2. Współczesna szkoła odbija wszystkie niepokoje i poszukiwania otaczającego ją świata. Musi ona przygotować swego absolwenta do życia pełnego rywalizacji. Opuszczający jej mury młody człowiek powinien być człowiekiem odważnym, umiejącym podjąć stawiane przed nim zadania. Nie może on obawiać się kontaktów z innymi ludźmi, powinien umieć nawiązywać z każdym rozmowę, przekonywać go do swoich racji, ale równocześnie wysłu-

chiwać zdania partnera dialogu. Każdemu wychowawcy powinna towarzyszyć myśl - „im więcej wiedzy i umiejętności posiada człowiek, tym mniej w nim frustracji i kompleksów”. To właśnie kompleksy i frustracje zrodziły wszystkie systemy totalitarne, jak również są one przyczyną wielu niepokojących zjawisk, które występują w mikroskali społecznej jak chociażby agresja. Charakteryzują one również społeczeństwa zamknięte.

3. Szkoła, aby dobrze spełnić stawiane przed nią zadania musi oprzeć swój system wychowawczy o trwałe system wartości. Jasno sprecyzowane pojęcia dobra, prawdy i sprawiedliwości ciągle obecne w relacjach wychowawców i wychowanków pozwolą wpływać na uczniów w kierunku kształtowania ich postaw w duchu prawości i dobra.

Wychowując winniśmy kształtować postawy człowieka wolnego i odpowiedzialnego, umiającego wymagać od siebie, a nie tylko od innych. Każdy wychowawca musi pamiętać, że wykonuje zadanie bardzo ważne i istotne dla przyszłości swego ucznia, ale równocześnie powinien pracować w zgodzie z zasadami wychowawczymi rodziny (z wyjątkiem rodzin niewydolnych wychowawczo).

4. Jak być dobrym nauczycielem we współczesnej szkole? Jestem przekonany, że odpowiedź na to pytanie jest zawsze

taka sama, niezależnie od okresu czasu - trzeba być życzliwym w stosunku do swych uczniów oraz dobrze przygotowanym merytorycznie do swej pracy. Wydaje się, że aktualnie trzeba szczególnie wiele uwagi zwracać na zawiązujące się w trakcie lekcji dyskusje, należy wysłuchiwać pytania młodzieży i starać się na nie odpowiedzieć. Cechą współczesnej młodzieży - jedną z wielu, ale dla szkoły bardzo istotną - jest ciągle stawianie pytań. Jest bardzo źle, gdy stawiane nauczycielowi nie znajdują żadnego odzewu, wówczas odpowiedź na nie szukana jest w różnych miejscach poza szkołą i właśnie tam mogą zacząć pojawiać się autorytety. Nauczyciel dzisiaj musi pamiętać, że wiele źródeł wiedzy i informacji znajduje się poza szkołą. Szkoła przestała być jedynym miejscem zdobywania wiedzy o świecie, ale powinna zachować rolę podstawową w tej materii. Będzie tak, gdy nauczyciele nie będą obawiać się rozmów ze swoimi uczniami oraz będą umieli stawiać się dla nich autorytetami dzięki swej wiedzy i postawie.

5. Czy szkoła może stać się strukturą demokratyczną?

Jeżeli chcemy prawidłowo odpowiedzieć na to pytanie musimy spróbować wychwycić podstawowe cechy struktury demokratycznej. Otóż będą to przede wszystkim dobre i precyzyjne, równocześnie żywe (tzn. traktowane poważnie) prawo, wolne wybory oraz wolne słowo. Myślę, że szkoła powinna nade wszystko

przygotować do życia w państwie opartym o powyższe zasady. Do tego mogą służyć precyzyjne reguły prawne życia wewnątrzszkolnego (głównie statut szkoły, ale również m.in. regulamin oceniania), którym podporządkowują się zarówno uczniowie jak i nauczyciele, wybory do rady uczniowskiej oraz gazeta szkolna. Demokratyzując szkołę, nie można zatracić zdrowego rozsądku i pamiętać należy, że elementy hierarchicznego uporządkowania świata muszą w szkole zawsze występować, gdyż zawsze będzie mistrz i uczeń, a gdy kiedyś ta relacja miałaby zniknąć, to oznaczałoby to koniec szkoły.

6. Szkoła współczesna jest inna niż szkoła przeszłości w wielu elementach, ale generalnie bardzo podobna jako miejsce zdobywania wiedzy i umiejętności, kształtowania osobowości, wymiany doświadczeń. Człowiek współczesny żyje bardzo szybko, bardzo gwałtownie zmienia się jego otoczenie, dlatego również programy szkolne muszą rejestrować owe zmiany na bieżąco. Szkoła musi towarzyszyć światu, który ją otacza, wówczas jest dla swych uczniów wiarygodna. Im więcej nowych zadań staje przed człowiekiem, tym więcej pracy przed szkołą, która do rozwiązywania tych zadań ma przygotowywać. Jestem przekonany, że niezależnie od rozmaitych pomysłów na dobrą szkołę, prawdziwie dobrą szkołą będzie zawsze ta, w której mistrz spotyka się w dialogu ze swoim uczniem.